

Roll No.

143/A

Total No. of Questions : 20]

[Total No. of Printed Pages : 8

SS

2037

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

BUSINESSECONOMICS AND QUANTITATIVE METHODS-II

(Commerce Group)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 65

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 143/A ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੇ ਜੀ ।
- (ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।
- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- (iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । (ਭਾਗ-ਓ, ਭਾਗ-ਅ, ਭਾਗ-ਦ, ਅਤੇ ਭਾਗ-ਸ) ।
- (v) ਭਾਗ-ਓ : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸਦੇ ਪੰਜ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ, ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।
- (vi) ਭਾਗ-ਅ : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 8 ਤੱਕ ਹੋਣਗੇ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 5-10 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।
- (vii) ਭਾਗ-ਦ : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 ਤੋਂ 17 ਤੱਕ ਹੋਣਗੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਕੋਈ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 15-20 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ ।
- (viii) ਭਾਗ-ਸ : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 18-20 ਤੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 3-5 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।
- (ix) ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ ।
- (x) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ । ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ । ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮੰਗਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਭਾਗ-ਓ

1. (ੳ) ਮਧਿਕਾ ਲੜੀ ਨੂੰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਹੈ । 1
- (ਅ) ਪੂਰਨ ਸਹਿਸੰਬੰਧ ਦਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (i) -3 ਜਾਂ 3 (ii) 0 (iii) 0 ਜਾਂ 1 (iv) -1 ਜਾਂ 1 1
- (ੲ) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੁਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਕੀ ਹੈ ? 1
- (ਸ) ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।
- (i) ਕਰੰਸੀ (ii) ਆਦੇਸ਼ ਮੁਦਰਾ (iii) ਨਿਆਸ ਮੁਦਰਾ (iv) ਸਾਰੇ 1

143/A-SS

[Turn over

(2)

- (ਹ) ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਵਟਾਂਦਰੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 (i) ਕਰੰਸੀ ਦਰ (ii) ਵਟਾਂਦਰਾ ਨੀਤੀ (iii) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ (iv) ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ

ਭਾਗ-ਅ

2. ਗਣਿਤਕ ਔਸਤ ਦੇ ਗੁਣ ਲਿਖੋ ।
3. ਬਾਉਲੇ ਦੇ ਵਿਸਮਤਾ ਗੁਣਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ ।
4. ਸੂਚਕ-ਅੰਕ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ ।
5. ਪ੍ਰਤੀਪਗਮਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ ।
6. ਦੋ ਖੇਤਰੀ-ਮਾਡਲ ਵਿੱਚ ਬਚਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਆਮਦਨ ਦਾ ਚਕਰੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀ ਹੈ ?
7. ਅਣਇਛਤ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਕੀ ਹੈ ?
8. ਬੈਂਕ ਦਰ ਕੀ ਹੈ ?

ਭਾਗ-ਬ

9. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਮਧਿਕਾ ਗਿਆਤ ਕਰੋ :

ਅੰਕ :	100	150	80	200	250	180
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ :	24	26	16	20	6	30

10. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਕਾਰਲ-ਪੀਅਰਸਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਵਿਸਮਤਾ ਗੁਣਾਂਕ ਕਢੋ :

ਆਮਦਨ :	5	10	15	20	25	30	35	40
ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ :	26	29	40	35	26	18	14	12

11. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਲ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਅਨੁਪਾਤਾਂ ਦੀ ਸਰਲ ਔਸਤ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਕ-ਅੰਕ ਪਤਾ ਕਰੋ :

ਵਸਤੂਆਂ	ਕੀਮਤ 2012	ਕੀਮਤ 2015
A	152	193
B	110	95
C	130	175
D	250	650
E	80	50

12. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਪਗਮਣ ਸਮੀਕਰਣ Y ਦੀ X ਉੱਤੇ ਬਣਾਓ :

X	6	2	10	4	8
Y	9	11	5	8	7

13. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਗਣਨਾ ਕਰੋ :

- (ੳ) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੁਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ
 (ਅ) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ

- (i) ਨਿਜੀ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ = 1,00,000
 (ii) ਸਰਕਾਰੀ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ = 12,500
 (iii) ਕੁਲ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ = 2,500
 (iv) ਨਿਰਯਾਤ = 6,000
 (v) ਆਯਾਤ = 9,000
 (vi) ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ = 750
 (vii) ਘਿਸਾਵਟ = 400

14. ਔਸਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ ? ਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।
15. ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਕੰਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?
16. ਰਾਜਸਵ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?
17. ਵਪਾਰ ਬਾਕੀ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?

4
4
4
4

ਭਾਗ-ਸ

18. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਪ ਵਿਚਲਣ ਤੇ ਔਸਤ ਕਢੋ :

ਆਕਾਰ :	0-4	4-8	8-12	12-16	16-20	20-24	24-28
ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ :	4	20	10	5	4	3	2

ਜਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਕਾਰਲ-ਪੀਅਰਸਨਜ਼ ਦੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਗਿਆਤ ਕਰੋ :

ਰੇਲ ਨੰ. :	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਅੰਕ :	78	36	98	25	75	82	90	62	65	39
ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਅੰਕ :	84	51	91	60	68	62	86	58	53	47

6

19. ਉਤਪਾਦ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

ਜਾਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ ?

6

20. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈਸਪੀਅਰ ਅਤੇ ਫਿਸ਼ਰ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਪਤਾ ਕਰੋ :

ਵਸਤੂਆਂ	ਆਧਾਰ ਸਾਲ		ਚਾਲੂ ਸਾਲ	
	ਕੀਮਤ	ਮੁੱਲ	ਕੀਮਤ	ਮੁੱਲ
A	5	20	8	240
B	7	91	10	140
C	9	81	12	120
D	6	60	8	96

ਜਾਂ

ਵਪਾਰਿਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

6

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 143/A अवश्य लिखें।
(ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
(iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
(iv) प्रश्न पत्र को चार भागों में बाँटा गया है। (भाग-क भाग-ख, भाग-ग, और भाग-घ)।
(v) भाग-क : में प्रश्न नं. 1 होगा, इसके 5 भाग होंगे प्रत्येक भाग 1 अंक का होगा, इनका उत्तर 1-15 शब्दों में लिखो।
(vi) भाग-ख : में प्रश्न नं. 2 से 8 तक होंगे, प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का होगा, इनका उत्तर 5-10 लाइनों में लिखें।
(vii) भाग-ग : में प्रश्न नं. 9 से 17 तक होंगे, प्रत्येक प्रश्न 4 अंक का होगा, इनमें से कोई 7 प्रश्न करें, इनका उत्तर 15-20 लाइनों में लिखें।

(4)

(viii) भाग-घ : में प्रश्न नं. 18 से 20 तक अन्दरूनी विकल्प वाले होंगे, प्रत्येक प्रश्न 6 अंक का होगा, इनका उत्तर 3-5 पन्नों में लिखें।

(ix) जखरत के अनुसार चित्र बनाएं।

(x) साधारण गणक (Calculator) का प्रयोग करने की आज्ञा है। परीक्षार्थी अपना गणक परीक्षा भवन में लेकर आयें। उनको एक दूसरे से माँगने की अनुमति नहीं होगी।

भाग-क

1. (क) माध्यिका लड़ी को भागों में बाँटती है। 1
- (ख) पूर्ण सह-सम्बन्ध का मूल्य होता है : 1
- (i) -3 या 3 (ii) 0 (iii) 0 या 1 (iv) -1 या 1 1
- (ग) बाज़ार कीमत पर कुल राष्ट्रीय उत्पाद क्या है ? 1
- (घ) मुद्रा को सरकारी आदेश प्राप्त होते हैं इसीलिए इसे कहते हैं। 1
- (i) करेंसी (ii) आदेश मुद्रा (iii) न्यास मुद्रा (iv) सभी 1
- (ङ) दो देशों की मुद्रा के विनिमय मूल्य को कहा जाता है। 1
- (i) करेंसी दर (ii) विनिमय नीति (iii) विदेशी विनिमय दर (iv) विदेश नीति 1

भाग-ख

2. गणितीय औसत के गुण लिखो। 2
3. बाउले के विषमता-गुणांक की विशेषताएं लिखो। 2
4. सूचक-अंक की विशेषताएं लिखो। 2
5. प्रतीपगमन-विश्लेषण के उद्देश्य लिखो। 2
6. दो क्षेत्रीय मॉडल में बचतों के बगैर आय का चक्रीय बहाव लिखो। 2
7. अनैच्छिक बेरोज़गारी क्या है ? 2
8. बैंक दर क्या है ? 2

भाग-ग

9. निम्नलिखित आंकड़ों से माध्यिका ज्ञात करो :

अंक :	100	150	80	200	250	180
विद्यार्थियों की गिनती :	24	26	16	20	6	30

4

10. निम्नलिखित आंकड़ों से कार्ल पियर्सन की विधि द्वारा विषमता गुणांक ज्ञात करो :

आय :	5	10	15	20	25	30	35	40
मजदूरों की संख्या :	26	29	40	35	26	18	14	12

4

11. निम्नलिखित आंकड़ों से सरल सामूहिक विधि और कीमत अनुपात की सरल औसत विधि द्वारा सूचक अंक ज्ञात करें :

वस्तु	कीमत 2012	कीमत 2015
A	152	193
B	110	95
C	130	175
D	250	650
E	80	50

4

12. निम्नलिखित आंकड़ों से प्रतीपगमन समीकरण Y को X के ऊपर बनाएं।

X	6	2	10	4	8
Y	9	11	5	8	7

13. निम्नलिखित आंकड़ों के आधार पर गणना करें :

(क) बाजार मूल्य पर कुल राष्ट्रीय उत्पाद	=	1,00,000
(ख) बाजार मूल्य पर शुद्ध राष्ट्रीय उत्पाद	=	12,500
(i) निजी उपभोग खर्च	=	2,500
(ii) सरकारी उपभोग खर्च	=	6,000
(iii) कुल पूंजी निर्माण	=	9,000
(iv) निर्यात	=	750
(v) आयात	=	400
(vi) विदेशों से शुद्ध साधन आय	=	
(vii) हास (Depreciation)	=	

14. औसत उपभोग प्रवृत्ति क्या है ? चित्र सहित व्याख्या करो।

15. मुद्रा के प्राथमिक कार्य कौन-से हैं ?

16. राजस्व प्राप्तियों और पूंजीगत प्राप्तियों में क्या अन्तर है ?

17. व्यापार शेष और भुगतान शेष में क्या अन्तर है ?

भाग-घ

18. निम्नलिखित आंकड़ों से प्रमाप विचलन और औसत ज्ञात करो :

आकार :	0-4	4-8	8-12	12-16	16-20	20-24	24-28
खेतों की संख्या :	4	20	10	5	4	3	2

अथवा

- निम्नलिखित आंकड़ों से कार्ल पियर्सन की विधि द्वारा सह-सम्बन्ध ज्ञात करो :

रोल नं. :	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
हिन्दी में अंक :	78	36	98	25	75	82	90	62	65	39
पंजाबी में अंक :	84	51	91	60	68	62	86	58	53	47

19. उत्पाद विधि द्वारा राष्ट्रीय आय को कैसे मापा जा सकता है ?

अथवा

- सरकारी बजट क्या है ? इसके क्या उद्देश्य हैं ?

20. निम्नलिखित आंकड़ों से लैस्पीयर और फिशर का सूचक अंक ज्ञात करें :

वस्तुएं	आधार वर्ष		चालू वर्ष	
	कीमत	मूल्य	कीमत	मूल्य
A	5	20	8	240
B	7	91	10	140
C	9	81	12	120
D	6	60	8	96

अथवा

- व्यापारिक बैंकों के कौन-कौन से कार्य हैं ?

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **143/A** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) Question paper has been divided into 4 parts. Section-A, Section-B, Section-C and Section-D.
- (v) **Section-A** : will consist of question no. 1 having 5 parts of one mark each. Answer should be in 1-15 words.
- (vi) **Section-B** : will consist of question no. 2 to 8 of two marks each. Answer should be in 5 to 10 lines.
- (vii) **Section-C** : will consist of question no. 9 to 17. Each question carries 4 marks. Answer should be in 15-20 lines. Attempt any 7 questions from this section.
- (viii) **Section-D** : will consist of question no. 18 to 20 having internal choice. Each question carries 6 marks. Answer should be in 3-5 pages.
- (ix) Make diagrams where necessary.
- (x) The use of non programmable simple calculator is allowed. The student should bring their own calculator in the examination hall. No borrowing will be permitted.

Section-A

1. (a) Median divides the series into parts. 1
- (b) What is the value of perfect correlation ? 1
 - (i) -3 or 3 (ii) 0 (iii) 0 or 1 (iv) -1 or 1
- (c) What is gross domestic product at market price ? 1
- (d) Money has general acceptability by govt. so it is called 1
 - (i) Currency (ii) Legal tender money
 - (iii) Fiat money (iv) All
- (e) The exchange value of money between two countries is called 1
 - (i) Currency rate (ii) Exchange policy
 - (iii) Foreign exchange rate (iv) Foreign policy.

Section-B

2. Write the merits of arithmetic mean. 2
3. Explain the characteristics of coefficient of skewness as given by Bowley. 2
4. What are the characteristics of index number ? 2

143/A-SS

5. Write the objectives of regression analysis. 2
6. Explain circular flow of income in two sector economy without saving. 2
7. What is involuntary unemployment? 2
8. What is bank rate? 2

Section-C

9. Calculate median from the following data

Marks :	100	150	80	200	250	180
No. of students :	24	26	16	20	6	30

4

10. Calculate coefficient of skewness by Karl-Pearson's method

Income :	5	10	15	20	25	30	35	40
No. of labourers :	26	29	40	35	26	18	14	12

4

11. Calculate index number by simple aggregative method and simple average of price relative.

Commodities	Price 2012	Price 2015
A	152	193
B	110	95
C	130	175
D	250	650
E	80	50

4

12. Find regression equation Y on X from the following data

X	6	2	10	4	8
Y	9	11	5	8	7

4

13. Calculate from the following data :

(a) Gross national product at market price and

(b) Net national product at market price

- (i) Private consumption expenditure = 1,00,000
- (ii) Govt. consumption expenditure = 12,500
- (iii) Gross capital formation = 2,500
- (iv) Exports = 6,000
- (v) Imports = 9,000
- (vi) Net factor income from abroad = 750
- (vii) Depreciation = 400

4

14. What is average propensity to consume ? Explain with diagram.

4

15. What are the primary functions of money ?

4

16. What is the difference between revenue receipt and capital receipt ?

4

17. What is the difference between balance of payment and balance of trade ?

4

Section-D

18. Calculate standard deviation and mean from the following data.

Size :	0-4	4-8	8-12	12-16	16-20	20-24	24-28
No. of farms :	4	20	10	5	4	3	2

or

Calculate correlation by Karl-Pearson's method from the following data

Roll no. :	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Marks in Hindi :	78	36	98	25	75	82	90	62	65	39
Marks in Punjabi :	84	51	91	60	68	62	86	58	53	47

6

19. How will you measure national income by product method ?

or

What is govt. budget ? What are its objectives ?

6

20. Calculate index number by Laspeyres and Fisher method from the following data.

Commodities	Base year		Current year	
	Price	Value	Price	Value
A	5	20	8	240
B	7	91	10	140
C	9	81	12	120
D	6	60	8	96

or

Explain the functions of commercial banks.

6